Könyvszemle

Barta György – Balázs Béla: Kozmikus fizika, Tankönyvkiadó, Budapest, 1979. ELTE TTK, kézirat gyanánt. 216 old. Az *A* részben 50, a *B* részben 26 ábrával (Béll Béla közreműködésével).

A mű két részre oszlik. Az első (A) részben, az 5 – 118. oldalon a Föld fizikája szerepel Barta György, illetve a Légkör fizikája c. fejezetben (100 – 118 old.) Béll Béla tollából. A második rész tartalmazza az asztrofizika elemeit (119 – 212 old.); ennek a résznek szerzője: Balázs Béla.

Az *A* rész bevezetésében a következő definíció olvasható a „kozmikus fizika" számára: „Kozmikus fizika alatt a fizikának az emberi méreteket sok nagyságrenddel meghaladó tér-, idő- és tömegjelenségekkel foglalkozó ágát értik. Tárgya tehát: a geofizika és a csillagászat". Persze itt a vezető gondolat az, hogy a legáltalánosabb értelemben vett fizika magában foglalja a kozmikus fizikát és így a geofizikát és a csillagászatot is. De már a könyv második fejezetének nevében is „asztrofizika" szerepel, bár a bevezetés szövege „csillagászat"-ot emleget, nincs tehát szigorúan elválasztva a csillagászat és az asztrofizika tartalma, ami az általános szó- és fogalomhasználatot nem egészen fedi. A második rész tartalma azonban tiszta asztrofizika.

A könyvben feldolgozott anyagról a tartalmi áttekintés tájékoztat:

A) *A Föld fizikája*

I. A Föld gravitációs erőtere (9 – 45. old.)
II. A Föld mágneses tere (46 – 76. old.)
III. Földrengések és a Föld belső szerkezete (77 – 99. old.)
IV. A légkör fizikája (100 – 118. old.)

B) *Az asztrofizika elemei*

Bevezetés (119 – 123. old.)

I. A megfigyelések fizikai alapjai (124 – 132. old.)
II. A világmindenség szerkezetének rövid áttekintése (133 – 174. old.)
III. A csillagok állapothatározói (175 – 191. old.)
IV. A csillagok belső szerkezete (192 – 197. old.)
V. A csillagok keletkezése és fejlődése (Csillagkozmogónia) (198 – 203. old.)

A könyv egyrészt alapvető ismereteket ad (bár nem akar általános tankönyv lenni a felölelt tudományágak számára), másrészt behatóan tárgyalja a legújabb felfogásokat, tartalmazza a szerzők vizsgálati eredményeit. Így igen jó tájékozást nyújt a tudományágak mai fejlődési fokáról.

Geophysical Observatory Reports of the Geodetic and Geophysical Research Institute of the Hungarian Academy of Sciences, 1978. Sopron 1970. Observatory of Nagycenk.

A kötet négy fejezetben (I. Földiáramok, II. Földmágnesség, III. Légköri elektromosság, IV. Ionoszféra) táblázatszerűen adja az 1978 évben végzett észlelések eredményeit a szükséges szöveges magyarázatokkal együtt (angol nyelven).

A MÁELGI 1978. évi jelentése. 208 old., 67 (részben színes műmelléklet jellegű) ábra. Szerkesztő: Sz. Kilényi Éva, összeállította: Nagy Magdolna, grafikai szerkesztő: Németh Lajos. Budapest, Egyetemi Nyomda, 1979.

A kötet a 11 – 107. oldalon magyar nyelven adja a beszámolót és ez a rész tartalmazza az ábrákat is. A 111 – 154. oldalon az angol, a 155 – 204. oldalon az orosz nyelvű fordítás szerepel.

A tartalmi beosztás váza: 1. Földtani kutatások. 2. Módszer- és műszerkutatás. 3. Földfizikai kutatások. A végén: Függelék, könyvtári szolgálat, kiadványok.

Mint érdekességet említhetjük meg, hogy a Módszer- és műszerkutatási fejezetben csak szeizmikus, geoelektromos és mélyfúrási témák szerepelnek, gravitációs és mágneses módszerek nem. Ilyenekről csak a Földfizikai kutatások fejezet szól.

T. G

Lapszemle

Bányászati és Kohászati Lapok, Bányászat 112. évf. 2. Különszám, 1979 nov. (A Központi Bányászati Fejlesztési Intézet Közleményei, XXIII. évf. 2. sz.)

A különszám a Központi Bányászati Fejlesztési Intézet szervezetét, munkáit mutatja be. A geofizika szerepével kapcsolatban *Dr. Schmieder Antal* a „Geotechnikai tudományos kutatások" (K107 – K112. old.) c. fejezetben a következőket mondja: „A geofizika helye és szerepe intézetünk tevékenységében most van kialakulóban, bár eddig is folytak geofizikai vizsgálatok és fejlesztések. A mérnökgeológiai osztály kezdeményezte azt a fejlesztést, mely alkalmassá tette a karotázs-gyakorlatban használatos elektromos és nukleáris műszereket arra, hogy a képződmények – különösen az agyagos és homokos kőzetek – in situ települési állapotának megfelelő fizikai és mechanikai jellemzőit fúrólyuk-szelvényezéssel folyamatosan meghatározzuk." – „Jelenleg a bányászati geofizikai módszerek fejlesztésén dolgozunk...". – „Új bányászati geofizikai módszerként adaptáljuk az elektromos és szeizmikus módszereket, továbbá kiemelten kezeljük a vízveszélyes vetőzónák geofizikai felkutatását".

Földtani Közlöny T. 109., No. 3 – 4. 1979.

Dank Viktor: Társadalmi szervezetek az ásványi nyersanyagokért, 313 – 318. old.

Fülöp József: A földtani kutatás helyzete és feladatai, 319 – 326. old.

Dank Viktor: A bányaföldtan szerepe a bányászatban, 349 – 353 old..

Pólai György: A bányaföldtani és bányabeli geofizikai munkák szerepe a gázkitörésveszély elhárításában, a bányabeli fúrásos kutatások feladata és lehetősége a mecseki kőszénmedencében 445 – 448. old.

Bányászati és Kohászati Lapok, Bányászat 113. évf., 3. sz. 1980 március

Gidai László: A Vértes-hegység nyugati előterében végzett eocén kőszénkutatás, 196 – 200. old.

Az Oroszlányi Szénbányák kimerülőben levő szénvagyonának pótlására 1972 – 77-ben Kocs-Szend-Szák-Csép-Császár-Dad-Kömlőd-Környe-Tata térségében a földtani térképezésen kívül komplex geofizikai méréseket végeztek és több mint 20 fúrást mélyítettek le.

A cikk az eddigi kutatási eredmények alapján megállapítja, hogy Kocs-Dad-Császár-Szend térségében műrevaló eocén kőszénvagyonra nem lehet számítani és így a további kutatás nem indokolt.

T. G.

СОДЕРЖАНИЕ

Габор Сигети: Применение метода конформного отображения для исследования электрическоко поля над полуцилиндром, выступающим из подошвы бесконечного сопротивления, возбужденного линейным источником постоянного тока 121

Л. Ференци: Определение глубины залегания и размеров приповерхностных пустот с помощью геоелектрического дипольного профилирования 134

Др. *Пал Эгерсеги – Бела Тот:* Исследование факторов, влияющих на качество каменных углей в первую очередь в целях их выявляемости каротажными методами. 143

Обзор журналов и книг 142, 159, 160

CONTENTS

G. Szigeti: Application of the method of conform transformation for the determination of electric field over a half cylinder emerging from a basement of infinite resistivity, generated by a direct current linear source 121

L. Ferenczy: Determination of depth and dimension of nearsurface cavities by means of geoelectric dipole profiling 134

P. Egerszegi – B. Tóth: Study of factors influencing the quality of coals first of all from the point of view of possibility of detection by means of well logging methods 143

Reviews of periodicals and books 142, 159, 160

MAGYAR GEOFIZIKA
A szerkesztőség címe: 1368 Budapest VI., Anker köz 1. Telefon: 429-754
Kiadja a Lapkiadó Vállalat. 1073 Budapest, Lenin körút 9–11. Telefon: 429-350. Levélcím: 1906 Budapest. Pf. 223
Felelős kiadó: Siklósi Norbert igazgató
80.544. Állami Nyomda, Budapest. Felelős vezető: Bresztovszky Péter igazgató
Terjeszti a MAGYAR GEOFIZIKUSOK EGYESÜLETE
Egyesületi tagoknak tagdíj ellenében
Megjelenik évente hatszor

Index: 26 507

Holst